

О. І. Бутков,
аспірант кафедри державно-правових дисциплін
Луганського державного університету
внутрішніх справ імені Е. О. Дідорєнка
(м. Сєвєродонецьк, Україна)

ГРОМАДСЬКІ ОБГОВОРЕННЯ ЯК СКЛАДОВА ДОСТУПУ ДО ПРАВОСУДДЯ В КОНТЕКСТІ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

На даний момент в Україні активно тривають процеси реформації в багатьох сферах суспільного життя. Ці процеси не оминули і сферу державного управління, роботу правоохоронних органів, діяльність у царині правосуддя, порядок роботи органів державної влади, органів місцевого самоврядування та взаємовідносин між ними. Важливо, щоб результат усіх цих процесів відповідав потребам українського суспільства, задля цього в процесі змін потрібно активно використовувати механізми, які дозволяють, так би мовити, «почути» суспільство. Утвердження верховенства права й забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави [3, с. 85]. Саме принципи відкритості й прозорості в діяльності органів державної влади, у провадженні ними реформ є передумовою утвердження демократії участі [5].

Стаття 132 Конституції визначає, що територіальний устрій України ґрунтується на засадах єдності та цілісності державної території, поєднання централізації і децентралізації в здійсненні державної влади, збалансованості і соціально-економічного розвитку регіонів, з урахуванням їх історичних, економічних, екологічних, географічних і демографічних особливостей, етнічних і культурних традицій [1].

У науковій літературі під децентралізацією розуміється «конституційний принцип, за якого державою передаються значні повноваження щодо здійснення влади на регіональному та/або місцевому рівнях відповідним органам публічної влади» [4, с. 52]. Громадські обговорення є однією з найефективніших форм громадського контролю, яка здійснюється у формі діалогу між громадянським суспільством та органами публічної влади. Врахування громадської думки при прийнятті органами публічної влади суспільно значущих рішень сприяє полегшеному сприйняттю змін населенням. Відповідно, гарантією легітимності проведення будь-яких трансформацій у суспільстві є громадські обговорення. Зазначене стосується й реформи децентралізації в Україні.

Розділ 1. Реформа децентралізації та способи забезпечення доступу до правосуддя

Проведення громадських обговорень у процесі децентралізації передбачено Законом України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», відповідно до якого сільські, селищні, міські голови забезпечують протягом 60 днів проведення обов'язкового громадського обговорення (громадські слухання, збори громадян, інші форми консультацій з громадськістю), підготовленого спільною робочою групою проектів рішень щодо добровільного об'єднання територіальних громад, за результатами якого сільські, селищні, міські голови вносять питання про його схвалення на розгляд сільських, селищних, міських рад [6].

Реформа децентралізації стосується багатьох інституцій, зокрема, і судової системи. Відповідно до ст. 2 та ст. 5 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» правосуддя в Україні здійснюється виключно судами та відповідно до визначених законом процедур судочинства. Суд, здійснюючи правосуддя на засадах верховенства права, забезпечує кожному право на справедливий суд та повагу до інших прав і свобод, гарантованих Конституцією і законами України, а також міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України [7].

Отже, суди наділені виключним правом здійснювати правосуддя, жодний інший орган не може виконувати цю функцію. Якісне правосуддя – це запорука стабільного розвитку та впевненості в майбутньому для всіх: правопорушників, законотворчих осіб, представників бізнесу. Через те для кожного надзвичайно важливо мати доступ до якісного правосуддя задля захисту своїх прав та законних інтересів.

О. Хотинська-Нор зазначає, що громадські обговорення є неодмінною умовою ефективної реалізації судової реформи в Україні. У сучасних умовах набуває популярності такий спосіб формування суддівського корпусу як виборність суддів. Зазначене шляхом прямих народних виборів передбачає право громадян обирати суддю в межах територіальної юрисдикції. У науковій літературі існують прихильники впровадження в українську судову систему вищезазначеного способу формування суддівського корпусу. Так, наприклад, Д. Віток запропонував вдосконалити формування суддівського корпусу в Україні шляхом обрання суддів населенням на альтернативній основі (для першої ланки судової системи) [1, с. 91]. Н. Сердюк, провівши історико-правове дослідження, прийшла до висновку, що виборність суддів є основою демократичного принципу народоладдя в Україні [8]. Виборність суддів може відіграти позитивну роль в умовах реформи децентралізації в Україні та зміцнити демократію, залучити громадськість у процес реформування такої важливої гілки влади як судова.

Підсумовуючи вищевикладене, варто зазначити, що громадські обговорення є невід'ємною частиною легітимних трансформацій, які проходять у суспільстві. Усі найбільш суспільно значущі рішення та реформи повинні проводитись із використанням громадських обговорень. Оскільки децентралізація спрямована на наближення органів публічної влади до населення, врахування громадської думки шляхом громадських обговорень є невід'ємною складовою зазначеного процесу.

Використані джерела:

1. Вітюк Д. А. Виборність та призначення суддів: перспективи для України. *Innovations in science and education: challenges of our time*. 2017. С. 88–91.
2. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
3. Нестерович В. Ф. Верховенство права та забезпечення прав людини на тимчасово окупованих територіях України. *Наукові записки НаУКМА*. 2017. Т. 200. *Юридичні науки*. С. 85–92.
4. Нестерович В. Ф. Децентралізація як конституційний принцип здійснення публічної влади на регіональному та місцевому рівнях. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2019. № 3. С. 47–54.
5. Нестерович В. Ф. Принципи відкритості та прозорості у діяльності органів державної влади як важлива передумова для утвердження демократії участі. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2016. № 4. С. 67–78.
6. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 5 лютого 2015 року № 157-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 13. ст. 91.
7. Про судоустрій і статус суддів: Закон України 2 червня 2016 року № 1402-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2016. № 31. ст. 545.
8. Сердюк Н. А. Виборність суддів як основа демократичного принципу народовладдя в Україні (історико-правове дослідження). *Публічне право*. 2015. № 2. С. 81–89.
9. Хотинська-Нор О. З. Громадські слухання як неодмінна умова ефективної реалізації судової реформи в Україні. *Право і суспільство*. 2016. № 4 (2). С. 58–63.